

MENİERE HASTALIĞI İLE İLGİLİ İNTERNET KAYNAKLI HASTA BİLGİLENDİRME METİNLERİNİN OKUNABİLİRLİK DÜZEYİ

Yiğitcan PERKER¹, Tuyan Sinem ÖKSÜZ², Volkan TUTAR³, İrem Hazal TAŞ

¹Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Odyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

³Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü, Odyoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

 0009-0001-0789-3978 0009-0003-7834-4305 0000-0002-2960-6968 0000-0002-9323-0782

ÖZ

Okunabilirlik çeşitli matematik formülleri kullanılarak bir metnin okuma zorluk derecesinin ölçülmesidir. Bu çalışmanın amacı internet ortamında sunulan Meniere hastalığı ile ilgili hasta bilgilendirme metninin okunabilirlik düzeylerini ortaya koymaktır. "Google" arama motorunda "Meniere Hastalığı" anahtar kelimesi aratılması sonucunda karşılaşılan ilk 100 internet sitesinde yer alan metinler çalışmaya dâhil edilmiştir. Reklam, video, akademik makale ve tez içeren metinler çalışma dışı bırakılarak geriye kalan 75 metin değerlendirmeye alınmıştır. Bu metinler okunabilirlik hesaplama programına kopyalanarak Ateşman ve Çetinkaya-Uzun hesaplama formüllerine göre okunabilirlik değerleri hesaplanmıştır. Değerlendirmeye alınan internet siteleri kaynağına göre (kişisel bilgilendirme sitesi/ hastane sitesi/ gazete/ firma), yazarın kulak burun boğaz uzmanı olma durumuna göre ve yazarın akademik unvanı bulunma durumuna göre sınıflandırılmıştır. Çalışma kapsamına alınan 75 adet metin; kaynağına, yazarın kulak burun boğaz uzmanı olma durumuna göre ve yazarın akademik unvanı bulunma durumuna göre değerlendirilmiş olup okunabilirlik puanları ve okunabilirlik düzeyleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çalışmamızın bulguları literatürde yer alan çalışmaları destekler nitelikte olup gelecekte yazılacak olan bilgilendirme metninin okunabilirlik ve anlaşılabilirlik düzeylerinin genel okuyucuya daha hitap edecek şekilde yazılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meniere hastalığı, İnternet, Okunabilirlik, Sağlık okuryazarlığı

READABILITY LEVEL OF INTERNET-BASED TEXTS REGARDING MENIERE'S DISEASE

ABSTRACT

Readability is the measurement of the reading difficulty level of a text using various readability formulas. The aim of this study is to determine the readability levels of patient information texts related to Meniere's disease available on the internet. Texts found in the first 100 internet sites encountered as a result of searching the keyword "Meniere's Disease" on the 'Google' search engine were included in the study. Texts containing advertisements, videos, academic articles, and theses were excluded from the study, leaving 75 texts for evaluation. These texts were copied into the readability calculation program, and readability values were calculated according to the formulas of Ateşman and Çetinkaya-Uzun. The internet sites included in the evaluation were classified according to their source (personal information site/hospital site/newspaper/company), the author's status as an ear, nose, and throat specialist, and the author's academic title. A total of 75 texts included in the study were evaluated according to their source, the author's status as an ear, nose, and throat specialist, and the author's academic title, and there was no statistically significant difference in terms of readability scores and readability levels. The findings of our study support the existing literature, indicating that patient information texts to be written in the future should be written in a way that appeals more to the general reader in terms of readability and comprehensibility.

Keywords: Meniere disease, Internet, Readability, Health literacy

GİRİŞ

İlk kez 1861 yılında literatüre geçen ve idiyopatik semptomatik endolenfatik hidrops adıyla da bilinen Meniere hastalığı kendiliğinden oluşan baş dönmesi atakları, dalgalanma gösteren sensörinöral işitme kaybı, kulakta dolgunluk-basınç hissi ve tinnitus semptomları ile belirlenebilir bir iç kulak hastalığı olarak tanımlanmaktadır (1,2). Hastalığın seyrinde vertigo atakları ve işitme kaybı sıklıkla görülür ancak diğer semptomların daha sonradan oluşması sebebiyle Meniere tanısı geç alınabilmektedir (3,4). Araştırmalara göre prevalansı 2000'de 1 olan Meniere hastalığının tedavisinde ise tek bir tedavi yöntemi bulunmamaktadır. Tedavi yöntemi, hastanın semptomlarına yönelik hasta merkezli ve bireysel olarak seçilmektedir (5,6). Diyet ve yaşam tarzı, medikal tedavi, cerrahi tedavi, intratimpanik uygulamalar ve vestibüler rehabilitasyon uygulanan tedaviler arasında yer almaktadır (3,7,8).

Gerek hastaların kendileri gerek hastaların yakınları tarafından hastalığın semptom, tanı ve tedavilerine ilişkin araştırmalar yapılmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve internet kullanımının yıllar içinde artmasıyla beraber birçok alanda da yapıldığı gibi sağlık alanında da ulaşılmak istenen bilgiye erişim kolaylaşmış, bilgiye ulaşmak isteyen kişiler için de başvuru birincil kaynak internet olmuştur (9,10). Bununla birlikte, günümüzde hastaların birçoğunun doktorlara başvurmadan önce sağlıkları ile ilgili endişelendikleri ve merak ettikleri konular hakkında bilgi sahibi olmak için farklı internet sitelerine göz attıkları bilinmektedir. Yapılan bir araştırmada, hastaların %85'inin doktora muayene olmadan önceki süreçte şikayetleri ile ilgili internet üzerinden araştırmada buldukları bildirilmiştir

(11,12). İnternet bilgi aramak için çok sık kullanıldığından, hastaların ve hasta yakınlarının daha bilinçli karar vermesini sağlamak adına kapsamlı, güvenilir, tarafsız ve anlaşılır bilgilerin mevcut olması gerekmektedir (13-15).

Toplumu bilgilendirme amacıyla yapılan bilimsel çalışmalar ve araştırmalardan elde edilmiş bilgiler topluma uygun yolla, açık, doğru ve net bir şekilde aktarılmalıdır. Toplumun geneline yönelik olan bilgiler, karmaşık tıbbi terminolojiyi içermemeli ve anlaşılması kolay bir okuma düzeyinde olmalıdır (16). Toplumun bu bilgileri anlaması, yorumlayabilmesi ve edindiği bilgiler ışığında uygun davranışlar oluşturması da bilgilendirmenin amaçları dahilindedir (17).

Okunabilirlik, matematiksel formüllerle bir metnin anlaşılabilirliğinin kolaylığına yönelik hesaplama dayanan bir yöntem olup bir metin yazısının değerlendirilmesi için en yaygın kullanılan yöntemdir (18,19). Okunabilirliği farklı ölçekler, formüller ve indeksler ile objektif bir şekilde ölçmek mümkündür (20). Okunabilirlik analizi için dünya genelinde çeşitli indeksler kullanıldığı görülmekte olup Türkçe 'de ise sıklıkla Türkçe'nin dil yapısına uygunluğu olan Ateşman ve Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik İndeksi kullanılmaktadır (21-23).

Odyoloji alanında çevrimiçi hasta bilgilendirme materyallerinin okunabilirliğini araştıran çalışmalara uluslararası (24-29) ve ulusal (30,31) literatürde rastlanmıştır. Alan yazındaki Meniere ile ilgili yapılmış olan çalışmalara bakıldığında ise yalnızca uluslararası literatürde bulunduğu (32), ulusal literatürde ise bulunmadığı saptanmıştır. Meniere hastalığı ile ilgili internet kaynaklı metinlerin okunabilirliğini incelemeyi amaçladığımız bu çalışmanın literatürdeki

bu açığın kapatılarak gelecek çalışmalara yol göstermesi, Meniere hastalığı hakkında bilgilendirme ve araştırma yapmak isteyen okuyucuların ve sağlık çalışanlarının bu hastalıkla ilgili okunabilirlik açısından daha verimli kaynaklara ulaşımının artması açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

İnternet kaynaklarında yer alan Meniere hastalığı ilgili metinlerin okunabilirlik düzeylerini ortaya koyma amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel model kullanılmıştır (33).

Araştırmanın Örnekleme

1 Ekim 2023 tarihinde internet tarayıcı üzerinden arama geçmişi ve tarayıcı çerezleri silindikten sonra “www.google.com.tr” arama motoru üzerinden “Meniere Hastalığı” anahtar kelimesi kullanılarak arama yapıp, daha önce yapılmış olan çalışmalar hastaların 50 internet sitesinin ötesini araştırma potansiyelinin düşük olduğunu göstermiş olmasına rağmen (34) arama sonunda çıkan ilk 100 internet sitesinde yer alan metinler incelemeye alınmıştır. Bu internet sitelerinin 14’ü akademik makale olması, 3’ü site üzerinde metin seçimi yapılamaması, 2’si hastalıkla ilgili herhangi bir bilgi içermemesi, 2’si videolu anlatım olması, 1’i sosyal medya sitesi olması, 1’i ansiklopedi platformu olması, 1’i reklam sitesi olması, 1’i ise siteye erişim sağlanamaması sebebiyle çalışma dışı bırakılmıştır. Son durumda toplam 75 metin çalışma kapsamına dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

1. Ateşman Okunabilirlik Formülü: 1997 yılında, Flesch okuma kolaylığı

formülü baz alınarak ve Türkçe ’ye uyarlama yapılarak geliştirilen bir formüldür. Bu formülün temelinde metin içerisindeki ortalama kelime uzunluğu ve ortalama cümle uzunluğunun hesabı vardır. Ateşman formülünde 5 kategori olup “çok zor”dan, “çok kolay”a kadar sınıflandırma yapılmaktadır. Metin 1-100 puanları arasında sınıflandırılır ve 100 puana yaklaşmasına göre metindeki okuma kolaylığının yükseldiği söylenir. Sınıflandırma şu şekilde yapılmaktadır; 1-29 puan arası “çok zor”, 30-49 arası “zor”, “50-69 arası orta zorlukta”, 70-89 arası “kolay” ve 90-100 arası “çok kolay”. Ateşman formülü: $198.825 - (40.175 \times \text{ortalama kelime uzunluğu}) - (2.610 \times \text{ortalama cümle uzunluğu})$ olarak belirtilmiştir (22,35).

2. Çetinkaya-Uzun Formülü:

Doğrudan Türk dilinde geliştirilen Çetinkaya-Uzun formülü genel olarak okunabilirlik formüllerinin iki değişkeni olan ortalama kelime ve ortalama cümle uzunluğundan yararlanmaktadır. Bu formüle göre metinlerdeki okunabilirlik düzeyleri 3 kategoridedir; Bağımsız okuma (5., 6., 7. sınıf), Eğitsel düzey (8. ve 9. sınıf), Engelli düzey (10., 11., 12. sınıf). Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik İndeksi Formülü: $118.823 - (25.987 \times \text{ortalama kelime uzunluğu}) - (0.971 \times \text{ortalama cümle uzunluğu})$ şeklinde hesaplanmaktadır (23).

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamına alınan internet sitelerindeki bilgilendirme metinleri kopyalanarak

“<http://okunabilirlikindeksi.com/>”

adresinde yer alan okunabilirlik hesaplama motoruna aktarımı sağlanmıştır. Metinlerde hece, kelime, cümle sayısı ve dörtten fazla heceli kelime sayısı hesaplanarak, hesaplama sonucunda elde edilen veriler

Microsoft Excel programına aktarılmıştır ve Ateşman ile Çetinkaya-Uzun formülleri doğrultusunda okunabilirlik değerleri hesaplanmıştır. Değerlendirmeye alınan internet sitelerindeki yazılı metinler sitenin kaynağına göre “kişisel”, “hastane”, “gazete” ve “firma” olarak kategorilere ayrılıp bu kategoriler içinde yer almayan siteler “diğer” başlığı altında verilmiştir. Buna ek olarak bilgilendirme metinleri yazarın Meniere hastalığı ile ilgili yetkinliği de incelemek amacıyla yazarın kulak burun boğaz (KBB) uzmanı olma ve akademik unvanı bulunma durumuna göre de incelenmiştir. Oluşturulan gruplara göre metinlerin okunabilirlik seviyeleri kıyaslanmıştır.

Verilerin istatistiksel analizi için IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) Statistics 27.0 paket programı kullanılmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uyup uymadığı Kolmogorov-Smirnoff testi ile değerlendirilmiştir. Değişkenlerin normal dağılım göstermesi sebebiyle tanımlayıcı istatistikler ortalama

ve standart sapma (SS) olarak verilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmalar bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılarak yapılmıştır. Yapılan tüm analizler için p anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın amaçlarına göre elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur.

Tablo 1, Ateşman ve Çetinkaya-Uzun puanlamalarına göre okunabilirlik puanları ve sınıflandırmalarını göstermektedir. Çalışma kapsamına alınan 75 metnin kaynaklarına göre dağılımı incelendiğinde 31’inin kişisel site (hekim sitesi/blog), 21’inin hastane, 11’inin gazete, 6’sının firma sitesi olduğu; yazarın KBB uzmanı olma durumuna göre incelendiğinde 49’unda yazarın KBB uzmanı olduğu, 26’sında olmadığı; akademik unvan bulunma durumuna göre incelendiğinde 55’inde metin yazarının akademik unvanının bulunduğu, 20’sinde bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 1. Ateşman ve Çetinkaya-Uzun Puanına Göre Sınıflandırma

ATEŞMAN PUANINA GÖRE SINIFLANDIRMA		ÇETİNKAYA-UZUN PUANINA GÖRE SINIFLANDIRMA		
Okunabilirlik puanı	Okunabilirlik düzeyi	Okunabilirlik puanı	Okunabilirlik düzeyi	Eğitim düzeyi
90-100	Çok kolay	51 ve üzeri	Bağımsız okuma	5-6 ve 7. sınıf
70-89	Kolay	35-50	Eğitsel okuma	8 ve 9.sınıf
50-69	Orta güçlükte	0-34	Engelli düzey	10-11 ve 12. sınıf
30-49	Zor			
1-29	Çok zor			

Tablo 2, Meniere bilgilendirme metinlerinin ortalama kelime uzunluğu, ortalama cümle uzunluğu ve okunabilirlik puanlarını göstermektedir. Metinlerin ortalama kelime uzunlukları kaynaklarına göre incelendiğinde “Hastane” ($\bar{x}$ =2.83), “Kişisel” ($\bar{x}$ =2.81), “Firma” ($\bar{x}$ =2.81), “Gazete” ($\bar{x}$ =2.80) “Diğer” ($\bar{x}$ =2.87)

olduğu; yazarın KBB uzmanı olma durumuna göre incelendiğinde yazarın KBB uzmanı olduğu metinlerin ($\bar{x}$ =2.82), olmadığı metinlerin ($\bar{x}$ =2.81) olduğu; yazarın akademik unvan bulunma durumuna göre incelendiğinde yazarının akademik unvanı bulunan metinlerin ($\bar{x}$ =2.82), bulunmayan metinlerin ($\bar{x}$ =2.82)

olduğu görülmektedir. Metinler ortalama cümle uzunlukları kaynaklarına göre incelendiğinde “Hastane” ($\bar{x}=10.44$), “Kişisel” ($\bar{x}=9.90$), “Firma” ($\bar{x}=9.98$), “Gazete” ($\bar{x}=8.66$), “Diğer” ($\bar{x}=2.87$) olduğu; yazarın KBB uzmanı olma durumuna göre incelendiğinde yazarın KBB uzmanı olduğu metinlerin ($\bar{x}=10.19$), olmadığı metinlerin ($\bar{x}=9.51$); yazarın

akademik unvan bulunma durumuna göre incelediğinde yazarın akademik unvanı bulunan metinlerin ($\bar{x}=10.10$), bulunmayan metinlerin ($\bar{x}=9.56$) olduğu görülmektedir. Toplam puanda ise ortalama kelime uzunluğu $2,82\pm 0,11$ bulunurken, ortalama cümle uzunluğu $9,95\pm 2,05$ olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Meniere Bilgilendirme Metinlerinin Okunabilirlik Formüllerine Göre Puanları

Kaynak	Sayı	OKU Ort $\pm$ S.Sapma	OCU Ort $\pm$ S.Sapma
Kişisel	31	2,81 $\pm$ 0,12	9,90 $\pm$ 2,24
Hastane	21	2,83 $\pm$ 0,12	10,44 $\pm$ 2,15
Gazete	11	2,80 $\pm$ 0,12	8,66 $\pm$ 0,95
Firma	6	2,81 $\pm$ 0,07	9,98 $\pm$ 1,64
Diğer	6	2,87 $\pm$ 0,08	10,83 $\pm$ 1,89
Yazar KBB uzmanı mı?			
Evet	49	2,82 $\pm$ 0,11	10,19 $\pm$ 2,26
Hayır	26	2,81 $\pm$ 0,12	9,51 $\pm$ 1,52
Yazarın akademik unvanı			
Var	55	2,82 $\pm$ 0,11	10,10 $\pm$ 2,19
Yok	20	2,82 $\pm$ 0,12	9,56 $\pm$ 1,57
Toplam	75	2,82$\pm$0,11	9,95$\pm$2,05
OKU Ort: Ortalama Kelime Uzunluğu			
OCU Ort: Ortalama Cümle Uzunluğu			

Tablo 3, Meniere bilgilendirme metinlerinin Ateşman ve Çetinkaya-Uzun puanlamalarına göre okunabilirlik düzeylerini göstermektedir. Çalışma kapsamına alınan 75 Meniere bilgilendirme metninin Ateşman puanlamasına göre

3’ünün kolay, 66’sının orta, 6’sının zor seviyede olduğu; Çetinkaya-Uzun puanlamasına göre ise 24’ünün engelli düzey/10,11-12. sınıf olduğu, 51’inin ise eğitsel okuma/8 ve 9. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Meniere Bilgilendirme Metinlerinin Ateşman ve Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formüllerine Göre Sınıflandırması

	Toplam (n)	ATEŞMAN SINIFLANDIRMASI			ÇETİNKAYA-UZUN SINIFLANDIRMASI		
		Kolay (n)	Orta (n)	Zor (n)	Engelli düzey / 10-11 ve 12.sınıf (n)	Eğitsel okuma / 8 ve 9. Sınıf (n)	Bağımsız okuma / 5-6 ve 7.sınıf (n)
Kaynak							
Kişisel	31	3	26	2	10	21	0
Hastane	21	0	18	3	8	13	0
Gazete	11	0	11	0	2	9	0
Firma	6	0	6	0	1	5	0
Diğer	6	0	5	1	3	3	0
Yazar KBB uzmanı mı?							
Evet	49	2	42	5	18	31	0
Hayır	26	1	24	1	6	20	0
Yazarın akademik unvanı							
Var	55	3	47	5	19	36	0
Yok	20	0	19	1	5	15	0
Toplam	75	3	66	6	24	51	0

Tablo 4, Meniere bilgilendirme metinlerinin kaynaklarına göre okunabilirlik puanlarını göstermektedir. Ateşman puanlamasına göre “Gazete” ($\bar{x}=63.58$) metinlerinin ortalama okunabilirlik puanı; “Firma” ($\bar{x}=60.07$), “Kişisel” ($\bar{x}=59.94$), “Hastane” ($\bar{x}=58.07$) ve “Diğer” ($\bar{x}=55.10$) kaynakların ortalama okunabilirlik puanlarından yüksek çıkmıştır

ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Çetinkaya-Uzun puanlamasına göre “Gazete” ($\bar{x}=37.55$) metinlerinin ortalama okunabilirlik puanı; “Firma” ($\bar{x}=36.23$), “Kişisel” ($\bar{x}=36.09$), “Hastane” ($\bar{x}=35.27$), “Diğer” ($\bar{x}=33.63$) kaynaklardan yüksek çıkmıştır ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4. Meniere Bilgilendirme Metinlerinin Kaynaklarına Göre Okunabilirlik Puanlarının Karşılaştırılması

Okunabilirlik Puanı	Kaynak	Sayı	Ort.	S.Sapma	F	p^*	Fark
Ateşman Okunabilirlik Puanı	Kişisel	31	59,94	7,54	1,963	0,110	-
	Hastane	21	58,07	6,79			
	Gazete	11	63,58	5,16			
	Firma	6	60,07	4,79			
	Diğer	6	55,10	4,69			
Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Puanı	Kişisel	31	36,09	3,78	1,532	0,202	-
	Hastane	21	35,27	3,45			
	Gazete	11	37,55	3,13			
	Firma	6	36,23	2,24			
	Diğer	6	33,63	2,15			

* Tek Yönlü Varyans Analizi (One-way ANOVA); $p<0,05$

Tablo 5, Meniere bilgilendirme metinlerinin yazarın KBB uzmanı olma ve

yazarın akademik unvanı bulunma durumuna göre okunabilirlik puanlarını

göstermektedir. Ateşman puanlamasına göre yazarın KBB uzmanı olduğu metinlerin ortalaması ($\bar{x}$ =61.03), KBB uzmanı olmayanlara ($\bar{x}$ =58.80) kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiş olup aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Çetinkaya-Uzun puanlamasına göre yazarı kulak burun boğaz uzmanı olmayan metinlerin ortalamasınının ($\bar{x}$ =36.51), KBB uzmanı olan metinlerin ortalamasından ($\bar{x}$ =35.56) yüksek olduğu saptanmış ancak aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde

edilmemiştir ($p>0.05$). Ateşman puanlamasına göre yazarın akademik unvanı bulunan metinlerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =60.41), bulunmayan metinlere ($\bar{x}$ =59.27) göre yüksek olduğu saptanmış olup aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Çetinkaya-Uzun puanlamasına göre yazarın akademik unvanı bulunan metinlerin ortalamalarının ($\bar{x}$ =36.14), bulunmayan metinlere ($\bar{x}$ =35.80) göre yüksek olduğu saptanmış olup, aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 5. Meniere Bilgilendirme Metinlerinin KBB Temelli Olma ve Yazar Akademik Afiliasyonuna Göre Okunabilirlik Puanlarının Karşılaştırılması

Okunabilirlik	Değişken	Grup	Sayı	Min	Max	Ort±S.Sapma	<i>p</i> *
Ateşman Okunabilirlik Puanı	Yazar KBB uzmanı mı?	Evet	49	34,20	72,90	58,80±7,24	0,181
		Hayır	26	47,70	70,70	61,03±5,88	
	Yazarın akademik unvanı	Var	55	34,20	72,90	59,27±7,12	0,527
		Yok	20	47,70	69,30	60,41±6,11	
Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Puanı	Yazar KBB uzmanı mı?	Evet	49	26,10	42,80	35,56±3,52	0,263
		Hayır	26	29,30	43,30	36,51±3,32	
	Yazarın akademik unvanı	Var	55	26,10	43,30	35,80±3,53	0,709
		Yok	20	29,30	41,90	36,14±3,33	

*Bağımsız Örneklem T-Testi (Independent Samples T-Test); $p<0,05$

Yapılan çalışma sonucunda toplam puan ortalamalarından yola çıkılarak Ateşman puan sınıflamasına göre orta güçlükte, Çetinkaya-Uzun puan sınıflamasına göre eğitsel okuma (8. ve 9. sınıf) düzeyinde sonuçlar elde edilmiştir.

TARTIŞMA

Erdoğan ve ark. (2020), aktif olarak internet kullanan bireylerin %95.37 oranında olduğunu ve bu kişilerin nadiren bile olsa internet kanallarını sağlık ile ilgili sorularına yanıt bulmak amacıyla kullandığını, ayriyeten hekimle görüşmeden öncesinde şikayetiyle ilgili bilgi edinmek amacıyla araştırmada bulunan kişilerin %72.95 oranında olduğu sonucunu çıkarmışlardır (36). Çınar ve ark.

(2018), sağlıkla ilgili araştırma yapmak isteyen bireylerin internet üzerinden bu bilgilere ulaştığını belirterek, takribi olarak yarısının internetteki sağlık sorunlarını anlamadaki etkisine ve doktorlar ile kuracakları iletişimdeki önemine vurgu yapmışlardır (37). Bir başka yapılan araştırmada sağlık ile ilgili internete başvuran kişilerin yarısından fazlasının sağlık konularında karar verdiği belirtilmiştir (38). Bu kapsamda bir bilginin anlaşılabilirlik ve okunabilirlik düzeyinin belirlenmesinin bireylerin yanlış bir karara varmasının önüne geçebileceği düşünülebilir.

Okunabilirlik yazılı olan bir metni okuyan kişinin ne zorlukta okuduğunu ölçmektedir (39). Amerikan Tabipler Birliği (ATB) ve

Ulusal Sağlık Enstitüleri (USE) sağlıkla ilgili bir bilgi okumak için 6.sınıf veya daha altında okunabilirlik seviyesi olması gerektiğini önermektedir (39,40) fakat yapılmış çalışmalar sağlıkla ilgili yazılmış olan bilgilerin birçoğunun bu düzeyin üstünde olduğunu göstermektedir (39,40-43). Bu çalışmalardan yola çıkarak ileride sağlıkla ilgili yazılacak bilgilendirici metinlerin okunabilirlik seviyelerinin de göze alınarak yazılması gerekliliği düşünülebilir.

Literatür incelendiğinde Sancaktar ve Dündar (2020), vertigo ve tinnitus envanterlerinin okunabilirlik düzeylerini inceledikleri çalışmaları sonucunda okunabilirlik düzeylerinin hem vertigo hem tinnitus envanterleri için Ateşman puanlamasında kolay düzeyde, Çetinkaya-Uzun puanlamasına göre eğitsel düzeyde (8 ve 9. sınıf) olduğunu bildirmişlerdir (44). Bu sonuç ile paralel olarak Tahir ve Kent (2021) de baş dönmesi üzerine yaptıkları çalışmalarında Ateşman puanlamasına göre kolay düzeyde, Çetinkaya-Uzun puanlamasına göre eğitsel düzeyde (8. ve 9. sınıf) bir sonuç elde etmişlerdir (30). Sezin ve Sarpkaya (2023) ise ses hijyeni ile ilgili yaptıkları çalışmada ise okunabilirlik düzeylerini Ateşman puanlamasına göre orta güçlükte, Çetinkaya-Uzun puanlamasına göre eğitsel düzeyde (8. ve 9. sınıf) saptamışlardır (45). Bu çalışmalar ve benzeri çalışmalar incelendiğinde Ateşman puan sınıflandırmasına göre farklı sonuçlar elde edilirken, Çetinkaya-Uzun puan sınıflandırmasında eğitsel düzeyde metinler yazıldığına ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan bu çalışmada ise, Çetinkaya-Uzun puan sınıflandırmasına göre eğitsel düzeyde sonuçlar elde edilmesi literatürle uyumluluk göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızda elde edilen sonuçlar doğrultusunda Meniere hastalığı ile ilgili yazılan metinlerin okunabilirlik düzeylerinin genel olarak Ateşman puan sınıflamasına göre orta güçlükte, Çetinkaya-Uzun sınıflamasına göre ise eğitsel düzeyde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan yola çıkılarak yazılan metinlerin okuyuculara hedeflenen faydayı tam olarak sağlayamadığı, bunun önüne geçmek için ise gelecekte Meniere hastalığı hakkında yazılacak olan bilgilendirme metinlerinin konunun uzmanları tarafından okunabilirlik düzeyi göz önüne alınarak yazılması önerilmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma Meniere hastalığı ile ilgili Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeyiyle ilgili yapılan ilk araştırma olmakla beraber çalışmamızın yalnızca "www.google.com.tr" arama motorunun kullanılmış olması, tek bir anahtar kelime ile arama yapılmış olması gibi sınırlılıkları bulunmaktadır.

Araştırma Katkı Oranı Beyanı

Fikir: YP; Tasarım: YP,TSÖ,VT; Denetleme: YP,TSÖ,VT; Kaynaklar: YP,TSÖ,İHT; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi: YP,TSÖ,VT,İHT; Analiz ve/veya Yorum: YP,TSÖ,VT,İHT; Literatür Taraması: YP,TSÖ,VT,İHT; Yazıyı Yazan: YP,TSÖ.

Etik Kurul Onayı

Çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için etik kurul iznine ihtiyaç duyulmamaktadır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

KAYNAKLAR

1. Sajjadi H, Paparella MM. Meniere's disease. *Lancet*. 2008; 372(9636):406-414.
2. Gürkov R, Pyykö I, Zou J, Kentala E. What is Meniere's disease? A contemporary re-evaluation of endolymphatic hydrops. *J. Neurol*. 2016; 263:71-81.
3. Şimşek G, Bayar Muluk N, Tursun S. Meniere Hastalığı. *Turk. Clin. Lab*. 2016; 7(3):77-82 .
4. Wu Q, Li X, Sha Y, Dai C. Clinical features and management of Meniere's disease patients with drop attacks. *Eur. Arch. Oto-Rhino-L*. 2019; 276:665-672.
5. Tassinari M, Mandrioli D, Gaggioli N, Roberti di Sarsina P. Ménière's disease treatment: a patient-centered systematic review. *Audiol. Neurootol*. 2015; 20(3):153-165.
6. Özdemir S, Elvan O. Meniere Hastalığında Güncel Tanı ve Tedavi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*. 2019; 28(2):170-176.
7. Nakashima T, Pyykkö I, Arroll MA, Casselbrant ML, Foster CA, Manzoor NF. et al. Meniere's disease. *Nat. Rev. Dis. Primers*. 2016; 2(1):1-18.
8. Ballard DP, Sukato DC, Timashpolsky A, Babu SC, Rosenfeld RM, Hanson M. Quality-of-life outcomes following surgical treatment of Ménière's disease: A systematic review and meta-analysis. *Otolaryngol. Head Neck Surg*. 2019; 160(2):232-238.
9. Vance K, Howe W, Dellavalle RP. Social internet sites as a source of public health information. *Dermatol. Clin*. 2009; 27(2):133-136.
10. Badarudeen S, Sabharwal S. Assessing readability of patient education materials: current role in orthopaedics. *Clin. Orthop. Relat. Res*. 2010; 468:2572-2580.
11. Murray E, Lo B, Pollack L, Donelan K, Catania J, Lee K. et al. The impact of health information on the Internet on health care and the physician-patient relationship: national U.S. survey among 1.050 U.S. physicians. *J. Medical Internet Res*. 2003; 5(3), e17.
12. Raj S, Sharma VL, Singh AJ, Goel S. Evaluation of quality and readability of health information websites identified through India's major search engines. *Adv. Prev. Med*. 2016; 1-6.
13. Aldridge MD. Writing and designing readable patient education materials. *Nephrol. Nurse*. 2004; 31(4):373-377.
14. Al-Jefri M, Evans R, Uchyigit G, Ghezzi P. What is health information quality? Ethical dimension and perception by users. *Front. Med*. 2018; 5:260.
15. Chen YY, Li CM, Liang JC, Tsai CC. Health information obtained from the internet and changes in medical decision making: questionnaire development and cross-sectional survey. *J. Medical Internet Res*. 2018; 20(2):e47.
16. Beaunoyer E, Arsenault M, Lomanowska AM, Guitton MJ. Understanding online health information: Evaluation, tools, and strategies. *Patient Education and Counseling*. 2017; 100(2):183-189.
17. Bilir N. Sağlık okur-yazarlığı. *Turk J Public Health*. 2014; 12(1):61-68.
18. Cheng C, Dunn M. Health literacy and the Internet: a study on the readability of Australian online health information. *Aust N Z J Public Health*. 2015; 39(4):309-314.
19. Sadeghi R, Mahmoodabad SSM, Fallahzadeh H, Rezaeian M, Bidaki R, Khanjani N. Readability and suitability assessment of adolescent education material in preventing hookah smoking. *Int J High Risk Behav Addict*. 2019; 8(1):e83117.
20. Yaran M, Özkan E. Ergoterapi ile İlgili Çevrimiçi Bilgilerin Kalitesi ve Okunabilirliği. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*. 2022; 10(2):45-52.
21. Daraz L, Morrow AS, Ponce OJ, Farah W, Katabi A, Majzoub A. et al. Readability of online health information: a meta-narrative systematic review. *Am J Med Qual*. 2018; 33(5):487-492.
22. Ateşman E. Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *Ankara Üniversitesi Tömer Dil Dergisi*. 1997; 58:171-174.
23. Çetinkaya G, Uzun L. Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Özellikleri, Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri, 4. baskı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2010 s:141-155.
24. Laplante-Levesque A, Thoren ES. Readability of Internet information on hearing: Systematic literature review. *Am. J. Audiol*. 2015; 24(3):284-288.
25. Spiers H, Amin N, Lakhani R, Martin AJ, Patel PM. Assessing Readability and Reliability of Online Patient Information Regarding Vestibular Schwannoma. *Otol. Neurotol*. 2017; 38(10):e470-e475.
26. Manchaiah V, Dockens AL, Flagge A, Bellon-Harn M, Azios JH, Kelly-Campbell RJ. et al. Quality and readability of English-language Internet information for tinnitus. *J Am Acad Audiol*. 2019; 30(1):31-40.
27. Manchaiah V, Kelly-Campbell RJ, Bellon-Harn ML, Beukes EW. Quality, Readability, and Suitability of Hearing Health-Related Materials: A Descriptive Review. *J Am Acad Audiol*. 2020; 29(3):513-527.
28. Nix E, Willgruber A, Rawls C, Kinealy BP, Zeitler D, Schuh M. et al. Readability and Quality of English and Spanish Online Health

- Information about Cochlear Implants. *Otol. Neurotol.* 2023; 44(3):223–228.
29. Sanad SA, Mokhtar AM, Alharbi MO, Bukhari AF, Zawawi F. Qualitative Assessment of Quality and Readability of Patient-Directed Online Resources for Cochlear Implants in Children. *Otolaryngol. Head Neck Surg.* 2023; 169(1):143–150.
  30. Tahir E, Kent AE. Baş dönmesi ile ilgili internet kaynaklı hasta bilgilendirme metinlerinin okunabilirlik düzeyleri. *KBB-Forum.* 2021; 20(2):163-170.
  31. Saldırım HB, Mısra E, Kurtuluş N, Kırlaroğlu SN, Şerbetçioğlu MB. Tinnitus ile İlgili Çevrim İçi Hasta Bilgilendirme Materyallerinin Okunabilirliğinin Değerlendirilmesi. *Balkan Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2023; 2(1):1-6.
  32. Bojrab DI, Fritz C, Babu S, Lin KF. A critical analysis of the information available online for Ménière's disease. *Otolaryngol. Head Neck Surg.* 2020; 162(3):329-336.
  33. Merriam SB. Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (Çev. S. Turan), Nobel Akademi, Ankara 2018.
  34. McMorrow S.M., Millett D.T. Adult orthodontics: a quality assessment of Internet information. *Journal of Orthodontics.* 2016; 43:186-92
  35. Akbulut AS. İnternet Ortamındaki Şeffaf Plak Tedavisi ile İlgili Bilgilerin Okunabilirlik Analizi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Dış Hekimliği Dergisi.* 2022; 4(1):7-11.
  36. Erdoğan T., Aydemir Y., Aydın A., İnci M. B., Ekerbiçer H., Muratdağı G. ve ark. İnternet ve televizyonda sağlık bilgisi arama davranışı ve ilişkili faktörler. *Sakarya Tıp Dergisi.* 2020; 10:1-10.
  37. Çınar S, Ay A, Boztepe H. Çocuk sağlığı ve sağlık okuryazarlığı. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi.* 2018; 14(2):25-39.
  38. Pew Research Center. Generations Online in 2009. Jones, S, Fox S. 2009. Available at: <https://www.pewresearch.org/internet/2009/01/28/generations-online-in-2009/> Available on October 31, 2023
  39. Doruk C, Enver N, Çaytemel B, Azezli E, Başaran B. Readability, understandability, and quality of online education materials for vocal fold nodules. *J Voice.* 2020; 34(2):302-e15.
  40. Weiss BD. Health literacy. *American Medical Association.* 2003; 253.
  41. NIH. Clear communication. National Health Institute 2023. Available at: <https://www.nih.gov/institutes-nih/nih-office-director/office-communications-public-liaison/clear-communication/clear-simple> Available on October 31, 2023
  42. Basch E, Abernethy AP, Mullins CD, Reeve BB, Smith ML, Coons SJ. et al. Recommendations for incorporating patient-reported outcomes into clinical comparative effectiveness research in adult oncology. *J. Clin. Oncol.* 2012; 30(34):4249-4255.
  43. Hansberry DR, Agarwal N, Shah R, Schmitt PJ, Baredes S, Setzen M. et al. Analysis of the readability of patient education materials from surgical subspecialties. *Laryngoscope.* 2014; 124(2):405-412.
  44. Sancaktar ME, Dündar Y. Vertigo ve tinnitus için yaygın kullanılan envanterlerin okunabilirliklerinin değerlendirilmesi. *KBB ve BBC Dergisi.* 2020; 28(2):92-97.
  45. Sezin RK, Sarpkaya R. Ses Hijyeniyle İlgili İçeriğe Sahip İnternet Sitelerinin Okunabilirlik ve Kalite Açılarında İncelenmesi. *Dil Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi.* 2023; 6(2):178-196.